

Migrän med aura kopplad till lesioner i hjärnan

Kan migrän orsaka strukturella skador i hjärnan? Det är den centrala frågeställningen man ställs inför efter att ha läst en studie som presenteras i tidskriften JAMA. Forskare från Island visar nämligen att lesioner i cerebellum är vanligare hos kvinnliga migränpatienter med aura än hos jämnåriga kvinnor som inte lider av migrän.

Migränprevalensen brukar anges till mellan 10 och 15 procent hos den vuxna befolkningen, med fler drabbade kvinnor än män. Av samtliga migrän-drabbade brukar någonstans mellan 20 och 30 procent uppleva att sk aurafenomen föregår migränhuvudvärken. Dessa utgörs som bekant av övergående neurologiska störningar, vanligen synfenomen, såsom blixtar och ljusfenomen, ibland även luktfenomen samt domningar och stickningar.

Den aktuella studien omfattar drygt 4 500 islänningar födda 1907–1935. Majoriteten av deltagarna (57 procent) var kvinnor. Samtliga deltagare sökte år 1967 sjukvård för huvudvärk som återkom minst en gång per månad. Värken delades in i tre huvudsakliga kategorier: migränhuvudvärk med aura, migränhuvudvärk utan aura och icke-migränhuvudvärk. Deltagarna, som i genomsnitt var 51 år gamla då de sökte vård år 1967, följdes därefter under drygt tre decennier. Vid en uppföljning gjord strax efter millennieskiftet gjordes MR-undersökning av hjärnan. Även friska jämnåriga kontroller, som inte haft migrän eller annan huvudvärk, undersöktes med MR.

Det visade sig att 23 procent av de kvinnliga studiedeltagarna med migränhuvudvärk med aura uppvisade lesioner, såsom gamla infarkter, i cerebellum vid MR-undersökningen. Det ska jämföras med 14,5 procent av de jämnåriga kvinnliga kontrollerna som inte hade migrän eller annan huvudvärk. Resultatet står sig efter att författarna

Foto: SPL/IBL

Nästan var fjärde kvinnlig studiedeltagare med migrän med aura uppvisade skador i cerebellum, tex gamla infarkter.

justerat för kardiovaskulär sjukdom och kardiovaskulära riskfaktorer.

Intressant är att sambandet noterades bara för kvinnor med migrän och aura. Kvinnor med migrän utan aura uppvisade inte lesioner i cerebellum i ökad utsträckning. Sambandet noterades dessutom bara för kvinnor. Något samband mellan lesioner och migrän, med eller utan aura, för män noterades inte. Värt att notera är också att författarna även letat efter lesioner i kortikala och subkortikala områden i hjärnan vid sidan av cerebellum. Det var dock bara i cerebellum som man noterade statistiskt säkerställda skillnader avseende förekomst av lesioner mellan migrändrabbade med aura och kontrollgruppen.

Författarna har inte analyserat om, och i så fall i vilken utsträckning, kvinnor som var drabbade av lesioner haft symtom av dessa. Kausalsambandet återstår dock att visa, dvs om lesionerna orsakar auran eller om auran orsakar lesionerna. Det kan givetvis också vara så att de båda fenomenen inte är kopplade till varandra. JAMA uppmanar i en kom-

mentar till försiktighet vid tolkning av rönen och efterfrågar fler studier inom fältet, tex studier där migränpatienter följs med löpande MR-undersökningar av hjärnan under längre tid för att analysera i detalj om och i så fall hur migrän kan orsaka strukturella hjärnskador.

Givet att lesionerna kan kopplas till migrän indikerar studien att aurafasen tycks vara central för skadorna. Patogenesen bakom auran är omdebatterad. En teori som länge haft stöd är att det rör sig om vasculär genes med vasokonstriktion. Numera lutar dock allt fler mot att auran i stället orsakas av neuronal överkänslighet som leder till en omfattande depolarisering (sk cortical spreading depolarisation, CSD). Intressant i sammanhanget är att flera genetiska rön gjorts under senare år som stöder den senare teorin och som kopplar CSD till aura. De studier som kopplat olika gener till CSD och aura bör dessutom ses mot bakgrund av att ärftlighet är en riskfaktor för migrän.

Det är värt att notera att den aktuella studien inte är den första som kopplar migrän till ökad risk för strukturella skador i hjärnan, såsom lesioner. Flera studier som indikerar detta har presenterats under senare år. Den som vill göra en mer omfattande djupdykning inom migränforskning kan gå långt tillbaka i tiden; som forskningsfält är migrän ett av de äldsta inom medicinen. Till de mer namnkunniga pionjärerna hör Hippokrates, som beskrev såväl migrän som aurafasen redan 400 år före Kristus. Flera välkända historiska personer tros ha lidit av sjukdomen, däribland Julius Caesar, Frédéric Chopin och Sigmund Freud.

Anders Hansen
läkare, frilansjournalist

JAMA. 2009;301:2563-2570

Läsarkommentar

På lakartidningen.se kan du ge kommentarer i direkt anslutning till våra artiklar.

Utmanande saklig
Läkartidningen